

Cum se modifică uzanțele contractuale în noul context social?

Anul 2020 a fost un an al imprevizibilităților sociale și economice, ca urmare a restricțiilor impuse de stat pentru limitarea contaminării populației cu noul coronavirus SARS-Cov 2. Imprevizibilitatea a generat efecte în lanț care nu puteau fi preconizate la începutul noilor experiențe și care nu au putut fi evitate de cei care le-au resimțit într-o mai mică sau mai mare măsură.

Învățăm să acceptăm că restricțiile impuse de autorități și efectele acestora, care nu pot fi nici cuantificate, nici previzionate, vor face parte din viața noastră atât în prezent, cât și într-un viitor care nu poate fi apreciat ca întindere în timp.

Învățăm să ne modificăm comportamentele contractuale și să ne ajustăm încă de la începutul stabilirii unor angajamente noi, cazurile și limitele răspunderii contractuale, fără culpa directă a părții care s-a obligat.

Totuși, se remarcă faptul că aceasta obișnuință nu intervine ușor. Nici măcar profesioniștii nu acceptă sau înțeleg nevoia de adaptare a clauzelor contractuale, în ritmul cerut de situația medicală actuală, iar uzanțele anterioare continuă să fie folosite în aceeași manieră cu riscul evident ca debitorul obligației să apară într-o situație de neexecutare, ușor previzibilă, date fiind condițiile în care părțile au contractat.

Prin urmare, ce e de făcut? Cum trebuie asumate obligațiile sau exercitate drepturile în această perioadă? Poate debitorul să susțină că nu a cunoscut perioada incertă? Poate debitorul să susțină că măsurile restrictive impuse de stat ulterior contractării, dar care erau previzibile, deoarece erau ușor de anticipat prin istoria recentă, în condițiile în care evoluția și potențialul de răspândire al virusului era incert? Cât de diligenți să fim atunci când ne obligăm? Cât de rezervați trebuie să ne asumăm termenele de execuție ale propriilor obligații?

Răspunsul este că nu știm ce va urma, iar în aceste condiții nu poate exista o rețetă universală pentru preîntâmpinarea efectelor negative ale acestei perioade, dar prin intermediul clauzelor contractuale putem aprecia anticipat o prelungire inevitabilă a termenelor de execuție sau putem stabili modalități de preîntâmpinare sau limitare a efectelor negative provocate de întârzierea în executarea obligațiilor contractuale.

În prezentul articol nu ne propunem să venim cu o rețetă universală, deoarece așa cum am indicat mai sus, acest lucru nu este posibil, ci doar să avansăm câteva recomandări care pot fi inserate în orice raport contractual care, la un moment dat, ar putea fi afectat în exercițiul drepturilor și obligațiilor asumate în acest context social incert.

Contractarea pe timpul pandemiei mondiale înseamnă asumarea unor riscuri contractuale, pe care toate părțile contractante și le asumă atunci când semnează în acest context incert din punct de vedere social, fiscal etc, provocat de tot felul de restricții și efecte ale restricțiilor care nu au fost cunoscute până la acest moment.

Astfel de clauze care ar putea atenua efectele negative și diferențele care pot apărea între părțile contractante sunt:

- Prelungirea automată, fără nicio altă formalitate, în sensul încheierii unui act adițional sau notificare prealabilă, a perioadei de executare a obligațiilor contractuale, în cazul în care o restricție impusă de stat face trimitere directă și împiedică executarea obligațiilor contractuale. Prelungirea să fie egală cu perioada în care au persistat interdicțiile stabilite de stat.
- În funcție de durata contractuală, prelungită automat, părțile să prevadă o renegociere automată sau să prevadă modificarea imediat aplicabilă, a întinderii drepturilor și obligațiilor contractuale. Modificările să fie inserate anticipat la semnarea contractului și pot fi progresive în raport de durata la care se raportează, adaptată noilor condiții sau efectelor care sunt produse de dilatarea termenelor de îndeplinire a obligațiilor contractuale.
- Acordarea posibilității de schimbare sau modificare a subcontractanților debitorului obligațiilor (de exemplu: în cazul în care materia primă folosită de debitorul obligației afectate de context, provenea de la un distribuitor care și-a închis activitatea în urma restricțiilor, să se acorde posibilitatea debitorului de a alege un altul, fără vreo altă formalitate) cu păstrarea unor limite de calitate stabilite de părți anticipat la data încheierii contractului.
- Acceptarea cesionării contractului, fără acordul în prealabil al creditorului, de către debitorul obligației afectate către o altă entitate, care ar putea, chiar în contextul social și medical actual, să îndeplinească obligația care pentru partea contractantă inițial a devenit prea împovărătoare de îndeplinit, sub rezerva că toate obligațiile așa

cum au fost asumate se mențin, mai puțin durata perioadei de executare.

- Stabilirea anticipată a unor criterii de probă a imposibilităților de executare a obligațiilor contractuale, în funcție de natura contractului, care să ușureze înțelegerea părților cu privire la modalitatea în care fiecare își prezintă și susține efectele negative asupra propriilor activități.
- Stabilirea anticipată a unor criterii de probă a imposibilităților de executare a obligațiilor contractuale, în funcție de natura contractului, atunci când în raportul dintre părți intervine o clauză care înlătură răspunderea contractuală, cum ar fi forța majoră sau cazul fortuit.
- Stabilirea modalității de informare reciprocă și obligația concretă în raport de natura juridică a contractului, de a limita efectele negative ale întârzierii în executarea obligațiilor prin acțiuni concrete, care obligă partea să iasă din pasivitate, dar să aibă și un anumit comportament specific.
- Stabilirea încetării de drept a raportului contractual, fără nicio formalitate prealabilă, dacă interdicțiile, care afectează obligațiilor contractuale, dilată perioada inițială astfel încât obiectul contractului să nu mai poată fi realizat în termenii agreeți sau chiar dacă s-ar realiza nu mai se subsumează scopul contractului care a fost avut în vedere de părți la semnare.

Toate aceste recomandări de mai sus și nu numai acestea, în raport de natura relației sociale create, sunt menite să atenueze efectele crizei pandemice și să ușureze părților concilierea în cazul în care executarea contractului nu se mai poate realiza în parametri conveniți inițial, reprezentând o adaptare a vechilor uzanțe la noile condiții.

Cătălin MIHALACHE
catalin.mihalache@ccib.ro